

EEN BIJZONDER VERHAAL UIT DE OORLOG

door Jochem van Loosen (geb. 1930)

Onze familie was al heel lang bij de visserij betrokken. Eerst in Enkhuizen, hoofdzakelijk op de Zuiderzee (nu IJsselmeer) en later vanuit Den Helder en IJmuiden op de Noordzee.

In 1939 kocht mijn oom **Kobus Post**, getrouwd met een zuster van mijn vader, een nieuwe stalen viskotter van de Staat der Nederlanden die was ingenomen van een Urker reder ivm achterstallige betalingen. Dat schip werd "**De Jonge Jochem**" (**HD 8**) genoemd, naar mijn neef Jochem Post, de zoon van Oom Kobus.

Op dat schip werd een broer van mijn vader, t.w. (Lub)**Bertus van Loosen (1914 – 1973)** de Schipper. De thuishaven van het schip was Den Helder en ook de bemanning (5 mensen) kwam uit Den Helder, met uitzondering van één man die in IJmuiden woonde. Na een week vissen en een flinke vangst voer het schip terug naar de thuishaven, totdat de schipper op de radio vernam dat hij beter naar IJmuiden kon varen omdat de prijzen op de veiling van IJmuiden hoger waren. Dat was in de nacht van **9 op 10 mei 1940** en in die nacht vielen de Duitsers ons land binnen.

Onmiddellijk na aankomst in IJmuiden ging de bemanning per trein naar Den Helder om ten tijde van crisis bij hun families te zijn. Oom Bertus bleef aan boord ook al omdat hij een vriendin in IJmuiden had. Met het uitbreken van de oorlog gebeurde er van alles in IJmuiden. Heel veel schepen, vooral Nederlandse vistrawlers, maakten zich klaar om naar Engeland te vluchten. IJmuiden was één chaos! Allerlei mensen, maar vooral veel eerder uit Duitsland gevluchte Joodse mensen, probeerden in de haven een plaatsje te bemachtigen op de naar Engeland te vertrekken schepen. Zij, maar ook andere Joodse landgenoten wisten uit ervaring wat hen te wachten stond. De haven werd verboden gebied en de chaos onder de vluchtelingen nam toe naarmate men probeerden op alle mogelijke maar ook onmogelijke manieren toch weg te komen. Oom Bertus werd benaderd door de heer Goudsmit, een directeur van "De Bijenkorf". Deze probeerden met zijn gezin en andere directieleden, o.a. de heer Prins, een financiële regeling te treffen voor een overtocht. Oom Bertus beloofde met de reder (Oom Kobus Post) te spreken over het voorstel en na overleg kon hij de heer Goudsmit in de nachtelijke uren meedelen het voorstel om naar Engeland te vertrekken te aanvaarden. Zo verzamelde Oom Bertus een aantal Joodse families (inclusief jonge kinderen), die hij zoals hij dacht wel even naar Engeland zou kunnen brengen. Zijn ene bemanningslid die in IJmuiden woonde weigerde op het laatste moment mee te gaan. Dus was Oom Bertus de enige aan boord van "**De Jonge Jochem**" met ervaring maar onervaren met een reis naar Engeland en ook beschikte hij niet over kaarten met mijnenvelden.

Dat was ook het laatste wat onze familie die dag van Oom Bertus hoorde. Allerlei verhalen deden de ronde in IJmuiden. Er werd beweerd dat één van de zeemijnen die Duitse watervliegtuigen geregeld in en rond de haven strooide de HD 8 had geraakt en dat het schip met passagiers was gezonken. Maar zekerheid bestond er niet!

Maanden later arriveerde er een brief van het Rode Kruis vanuit Engeland. Daarin schreef Oom Bertus (in het kort) dat hij veilig was aangekomen, maar helaas niet had kunnen terugkeren.

Pas in augustus 1945 werd "De Jonge Jochem", die jaren in dienst was geweest van de Engelse voedselvoorziening vrijgegeven en kwam de viskotter in de haven van Den Helder terug. Het was het enige vissersschip uit Den Helder dat in 1940 naar Engeland was gevlucht.

Dat was een groot voordeel voor Oom Kobus Post, de eigenaar van het schip, want nu kon hij onmiddellijk beginnen om Nederland van vis te voorzien. Er waren n.l. weinig of geen goede vissersschepen overgebleven in Nederland. De meeste schepen waren door de Duitsers gevorderd en gebruikt als mijnenveger of omgebouwd als invasieschip om daarmee de grote invasie naar Engeland te plegen, die gelukkig mislukt is.

Oom Bertus heeft nooit veel willen vertellen over zijn periode in Engeland. Wel dat hij uiteindelijk in Fleetwood gestationeerd is geweest en door de Nederlandse regering aan een Engels visbedrijf werd overgedragen, waarvoor hij geregeld heeft gevist met meestal buitenlandse bemanningen. De grotere Nederlandse vissersschepen (trawlers) werden in Fleetwood gebruikt door de Koninklijke als mijnenvegers, want ook daar waren Duitse vliegtuigen en onderzeeboten actief in het leggen van zeemijnen. De kleinere Nederlandse vissersschepen stonden onder toezicht van de Netherlands Shipping and Trading Committee Ltd., dat in Londen was opgericht voor het beheer van de aan de greep van de bezetter ontkomen schepen van koopvaardij- en vissersvloot.

BRONNEN:

De spaarzame verhalen van Oom Bertus (1914 Velsen – 1973 Den Helder)
“Odyssee van de Hollandse vissers” door Dick Schaap, Schuyt en Co. 1995

NASCHRIFT:

In mei 2010 werd ik benaderd door de heer Ron van Hasselt.

Uit de door hem toegezonden fragmenten van een dagboek ben ik wat wijzer geworden over de aanvang van de reis en vooral van het feit dat bij aankomst in Engeland bleek dat **“De Jonge Jochem”** door mijnenvelden was gevaren en dat Oom Bertus tijdens de reis verschillende mensen in roeiboortjes, op weg naar Engeland, aan boord heeft genomen. Het dagboek is van de heer Prins, die in mijn verslag wordt genoemd, is nu in bezit van zijn zoon. De ouders van de heer Van Hasselt waren de vluchtelingen in één van de roeiboortjes, die gezien het weer en andere omstandigheden Engeland waarschijnlijk niet zouden hebben gehaald. Ook hij weet niet precies het aantal mensen dat op de HD 8 aan de Duitsers ontkwam, maar dacht ook dat het er tenminste 80 waren, een getal meermalen door Oom Bertus genoemd. Hij denkt erover het dagboekverslag van de heer Prins en de verhalen van zijn ouders in boekvorm uit te geven. Uit de fragmenten blijkt duidelijk dat Oom Bertus het vaste plan had weer terug te gaan naar IJmuiden waar hij hoopte spoedig te kunnen trouwen. Ook dat is niet doorgaan!